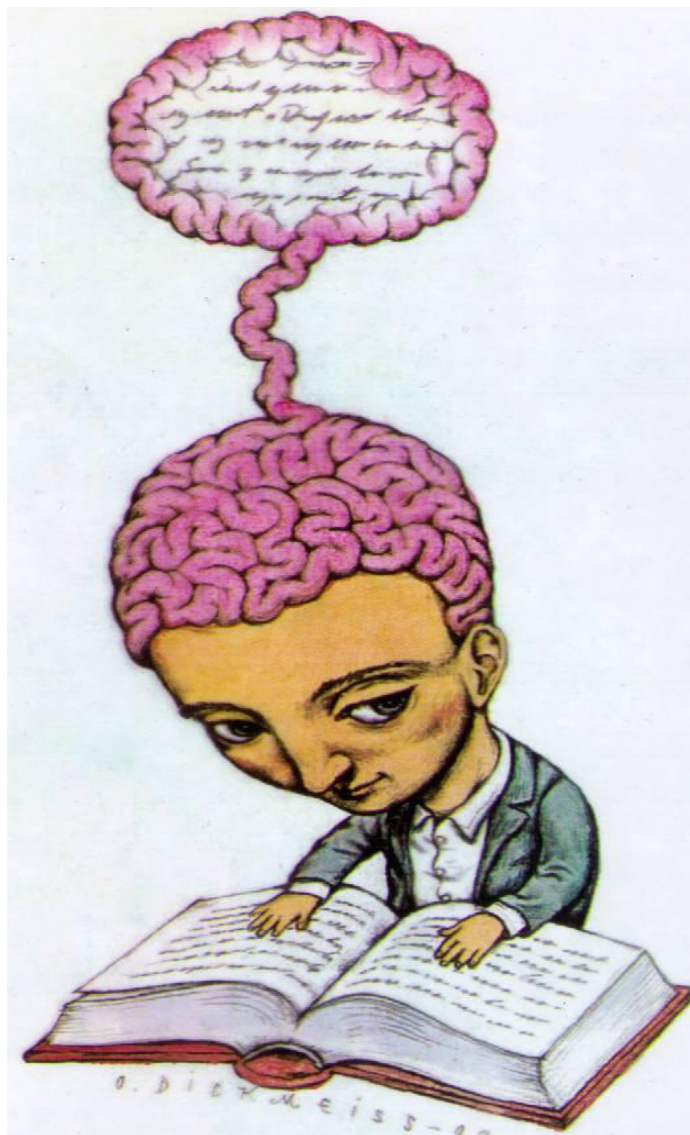

Læsehandleplan for Børneskolen Bifrost - samt for Bikuben og SFO

Udarbejdet af:

Vibeke Noe, læsevejleder

2013, revideret løbende, senest december 2024

Læsehandleplan

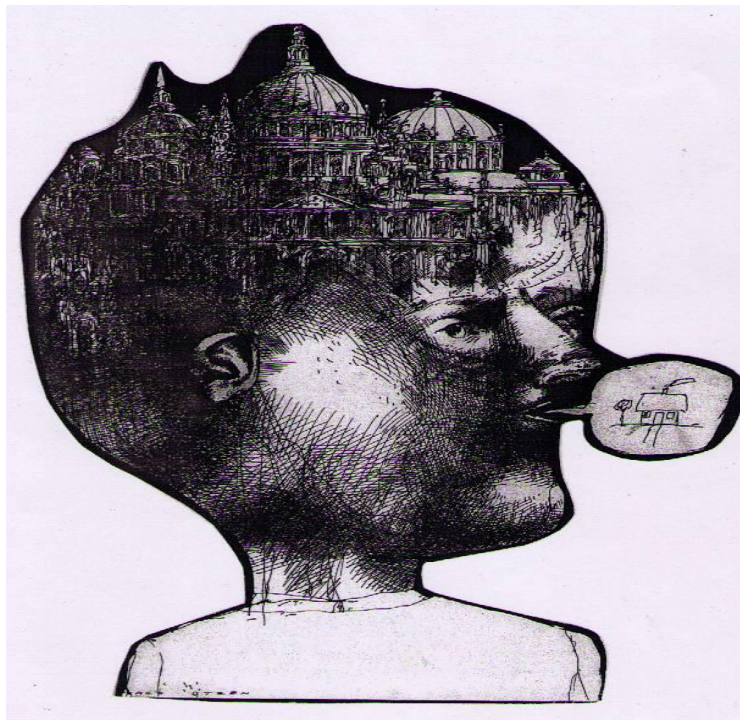
1) Skolens formål med læsehandleplanen.....	3
2) Læsehandleplan - mål for det sproglige område.....	4
3) Læsehandleplan – trinvis.....	5
• Mål og aktiviteter i SFO.....	5
• Mål og aktiviteter i førskolegruppen, Bikuben.....	5
• Mål og aktiviteter på yngste trin (0. – 2. klasse).....	6
• Mål og aktiviteter på mellemtrinnet (3. – 5. klasse).....	7
• Mål og aktiviteter på ældste trin ..... (6. – 7. klasse samt 8. - 9. klasse)	8
4) Fokusområder.....	9
• Læseindlæring.....	10
• Understøttende undervisningsaktiviteter.....	11
• IT/LST i læse- og skriveundervisningen.....	11
• Trinmøder/Læsekonferencer – løbende evaluering	11
• Læsebånd	11
• Støtte-/specialundervisning	12
• Forældreinformation.....	12
5) Bilag	
• Bilag 1: Sproglig evaluering på yngste trin	
• Bilag 2: Sproglig evaluering på mellemtrin og ældste trin	
• Bilag 3: Eksempler på forældreinformation om læsning	

1) Skolens formål med læsehandleplanen

På Børneskolen Bifrost ønsker vi løbende at styrke elevernes samlede læsekompetencer på alle klassetrin i et tæt samarbejde med hjemmene. Det sproglige arbejde starter langt før børns skolegang, da sprog dannes og bearbejdes i alle familier og institutioner, og dette arbejde er ligeledes inddraget i skolens førskolegruppe, Bikuben samt i skolens SFO.

Læsehandlingsplanen skal fungere som en "køreplan" for skolens mål, undervisning, evaluering og tiltag på læseområdet i Bikuben og SFO samt på alle trin og klasser.

Læsehandleplanen indeholder en samlet beskrivelse af formål, mål og aktiviteter og samarbejde om almen skriftsproglig undervisning samt for udredning og særlig tilrettelagt skriftsproglig undervisning.

2) Læsehandleplan – mål for det sproglige område

Sprog er forudsætningen for at kunne udtrykke sig, kommunikere med andre og indgå i læringsfællesskaber i skolen. Der findes mange forskellige sprog, som alle er vigtige for børns udviklingsproces, fx talesprog, skriftsprog, kropssprog og billedsprog. Dette gælder gennem hele skoleforløbet. Børns skriftsprog udvikles løbende gennem deres skolegang og deres liv i al almindelighed; gennem den grundlæggende viden om bogstaver, afkodning og forståelse af ord og tekster, øget ordforråd samt viden om genrer og begreber, der gælder for skrivning og læsning.

Læsehandlingsplanen skal søge at sikre, at der gennem hele skoleforløbet på Børneskolen Bifrost støttes op om børnenes skriftsproglige udvikling, (se Trinvis Læsehandleplan) så de løbende opnår de kompetencer, som kommer til udtryk i Fælles Mål for dansk:

Eleverne skal i faget dansk fremme deres oplevelse og forståelse af litteratur og andre æstetiske tekster, fagtekster, sprog og kommunikation som kilder til udvikling af personlig og kulturel identitet. Faget skal fremme elevernes indlevelsessevne og deres æstetiske, etiske og historiske forståelse.

<https://www.emu.dk/grundskole/dansk/formaal?b=t5-t8>

Ud over undervisningen i faget dansk, skal der arbejdes med læsning i alle fag, og der skal rettes fokus på faglig læsning i alle fag, hvori der indgår fagtekster:

Læsning og læseundervisning hører ikke til ét bestemt fag. Læseundervisning bør finde sted i ethvert bogligt fag i folkeskolen.

<https://www.undervis.dk/services>

Det er således ikke udelukkende dansklærerne, der har ansvar for børnenes læseudvikling. Dansklærerne har ansvar for at arbejde med selve læseindlæringen; afkodning og forståelse af en bred vifte af teksttyper, herunder at undervise i forskellige læsestrategier – herunder også faglig læsning. De forskellige faglærere har et særligt ansvar for at introducere de enkelte fags faglige ord, begreber og betydningen af disse.

3) Læsehandleplan – trinvis

Mål og aktiviteter på skolens interne Biblioteket

På skolens interne biblioteket laves skiftende tema-udstillinger samt oplyses løbende om aktiviteter og tiltag på Herning bibliotek for at understøtte børnenes læselyst. Der indkøbes og formidles materialer til skiftende emner. Lærerne hjælper gerne børn med at finde passende litteratur ift. interesser og niveau til fx læsebånd.

Mål og aktiviteter i SFO

Personalet i SFO er opmærksom på børns sproglige kompetencer og mulige vanskeligheder. Der er i SFO'en mulighed for højtlesning/dialogisk læsning, sproglige aktiviteter, brug af spil og frilæsningsbøger, som understøtter børn viden om sprog. Der er ligeledes fokus på talesproget. Aldersgruppen i SFO'en spænder fra førskolegruppen til 9. klasse, da skolen er åben for alle. Der tilbydes aktiviteter, herunder bl.a. læsning og spil, som 'læner' sig op ad skolens emner, så SFO og skole indgår i den samme helhedslinje.

Mål og aktiviteter i førskolen, Bikuben

Der starter børn fra mange børnehaver i Bikuben pr. 1. april til skolestart i august. Der laves overleveringssamtale omkring alle børn med fokus på både personlige, sociale og faglige områder – herunder særligt sproglige udvikling. Lærerne, pædagoger og vejleder samarbejder om at planlægge aktiviteter, som indtænker sprogstimulering på mange måder. Børnene skal opnå begyndende viden og færdigheder inden for det skriftsproglige område. Der leges med sproget, og vi forsøger at tænke sprogstimulering ind i mange aktiviteter. Der arbejdes bl.a. med oplæsning og dialogisk læsning, for at give grundlæggende viden omkring bøger, at lære om og lege med tal og bogstaver, små sproglige opgaver, rim og remser, sanglege. Der er fokus vokalerne gennem materialet Kaptajn Karlsen, gennem oplæg, opgaver, bevægelse og sange. Desuden er der fokus på samtaler i hverdagen - bruge sproget, at kunne skrive eget navn, holde på blyant samt modtage kollektive beskeder, indlæring af fælles regler og aftaler.

Der evalueres på den sproglige udvikling gennem observation og opgaver samt test omkring deres vokalkendskab i slutningen af førskolen.

Forældreopgaver for at understøtte børnenes skriftsproglige udvikling:

Lade barnet tegne og øve sig i at skrive, bl.a. sit egen navn, læse bøger med barnet, fokus på bogstaver og tal i hverdagen, øve sig på vokalerne og i at huske ting og blive selvhjulpne fx tøj på, blive klar osv.

Hvis der ses tegn på brug for særlig indsats på det skrift-sporlige område:

Der tages der individuel kontakt til forældrene om dette i førskolen, så der allerede fra skolestart er fokus på, at understøtte barnets sproglig indlæring bedst mulig.

Dette kan bl.a. være:

- Skrive eget navn
- Holde på blyant – tegne og skrive
- Øve de 3 alfabeter – form, navn og lyd – gennem aktiviteter og spil

Mål og aktiviteter på yngste trin (0. – 2. klasse)

Målet er, at børnene skal gennem yngste trin/indskolingen opnå viden og færdigheder inden for det skriftsproglige område, som gennem en fonologisk tilgang gør dem i stand til at læse, formulere og stave tekster svarende til Fælles Mål samt inden for eget udviklingsniveau:

Eleven kan læse enkle tekster sikkert og bruge dem i hverdagssammenhænge.¹

Eleven kan læse lydrette (fx to, bus og sofa) og almindelige ikke-lydrette ord på to stavelser (fx pige, komme).²

Eleven kan udtrykke sig i skrift, tale, lyd og billede i nære og velkendte situationer.³

Eleven kan formulere sammenhængende tekster på mindst 3 linjer i en kendt teksttype.⁴

Eleven kan stave til lydrette (fx ti, bil og kano) og almindelige ikke-lydrette ord (fx siger, døren)⁵

Læseindlæringen prioriteres gennem tildeling af ekstra lærere i flere moduler, herunder særligt i danskmoduler, samt tilknytning af trivsels- og læsevejleder, da det er vigtigt, at der ydes en massiv og tidlig indsats. Der arbejdes videre med aktiviteterne fra Bikuben, og der er i opstarten fokus på fortsat sprogstimulering. Derefter direkte undervisning i stave- og afkodningsstrategier, lydret stavning, herunder børnestavning samt læsning af tekster på baggrund af bogstav-lyd-forbindelser. Den strukturerede undervisning tager udgangspunkt i materialet Hop om bord/Kaptajn Karlsen. Varierede former for læsning og stavning har stort fokus i en differentieret danskundervisningen, hvor der ligeledes startes op med brug af computere med spil og programmer til læse-/skriveteknologi(LST). Dette gøres for at søge at sikre, at børnene gennem forskellige læringsstile får gode læse-/skrivevaner samt søge at minimere gruppen af elever med læsevanskeligheder. Løbende evaluering ved observation og opgaver i undervisning samt 2-3 årlige test med materialer fra *Læseevaluering på begyndertrinnet*. (se Bilag1)

Forældreopgaver for at understøtte børnenes læse- og skriveudvikling:

Fokus på alle bogstaverne i hverdagen; de 3 alfabeter = form, navn og lyde, "lege"-skrive og børnestavning, lad barnet skrive små beskeder og gradvis længere tekster fx feriedagbog, tal med dit barn, så ordforrådet udvides, sproglige aktiviteter i 10-20 min dagligt i form af læsning for/eller med dit barn (brug af LÆSEKORT), snak om det læste, spille spil mm. Fra 1. klasse inddrages klasse-læsebøger og opgaver. Få startet med gode vaner omkring læsning.

Hvis der ses tegn på brug for særlig indsats på det sproglige område:

Der laves individuel afdækning af barnets skriftsproglige udviklingsniveau (bogstavkendskab, bogstav-lyd, afkodning og forståelse mm) v/læsevejleder/faglærer. (se bilag 1) Forældre informeres om indsatsområder, så der i fællesskab er fokus på at understøtte barnets sproglige kompetencer. Der iværksættes målrettet sproglig træning, hvor der laves tiltag i skolen:

- Tilpasset undervisning, så barnet oplever, at arbejde med tekster og opgaver på eget niveau
- Fx holddeling med ekstra lærer med støtte til læsning og opgavebearbejdning
- Fx forløb med særlig tilrettelagt træning
- Fx særlig tilrettelagt undervisning med læsevejleder med støtte eller særligt forløb.

Der laves aftale med forældrene om, hvilke ting der kan arbejdes med hjemme:

Der er løbende planlægning og evaluering af barnets udbytte af træning og sproglige udvikling.

¹ Fælles Mål, Dansk, Kompetencemål, Læsning, Efter 2. klasse

² Fælles Mål, Dansk, Opmærksomhedspunkter, Læsning/Afkodning, Efter 2. klasse

³ Fælles Mål, Dansk, Kompetencemål, Fremstilling, Efter 2. klasse

⁴ Fælles mål, Dansk, Opmærksomhedspunkter, Fremstilling/Fremstilling, Efter 2. klasse

⁵ Fælles mål, Dansk, Opmærksomhedspunkter, Fremstilling/korrektur, Efter 2. klasse

Mål og aktiviteter på mellemtrinnet (3. - 5. klasse):

Målet er, at børnene gennem mellemtrinnet, via øget undervisningsdifferentiering, skal opnå øget viden og færdigheder inden for det skriftsproglige område, med øget fokus på læsetempo og -forståelse af flere tekstformer, øget faglig læsning, samt kunne skrive forskellige egne teksttyper svarende til Fælles Mål inden for eget udviklingsniveau:

Eleven kan læse multimodale tekster med henblik på oplevelse og faglig viden. Eleven kan læse og forholde sig til tekster i faglige og offentlige sammenhænge.⁶

Eleven kan læse tekster med et velkendt fagligt indhold med ca. 120 ord/minuttet. Eleven kan opdage egne forståelsesproblemer og anvende relevante strategier til at afhjælpe dem og få overblik over teksten..⁷

Eleven kan udtrykke sig i skrift, tale, lyd og billede i velkendte faglige situationer. Eleven kan udtrykke sig i skrift, tale, lyd og billede i formelle situationer.⁸ Eleven kan formulere en sammenhængende tekst med en tydelig tekststruktur, fx en beretning eller en beskrivelse af et velkendt fænomen.⁹

Læseudviklingen prioriteres gennem tildeling af ekstra lærere i nogle moduler, det kan være i sprogfag og værkstedsmoduler (tværfaglige) samt vejledere. Der arbejdes videre med differentieret læse- og staveindlæring samt med læse-/staveudviklingen gennem øget viden og brug af tekster i forskellige genrer og medier. Der arbejdes med formulering af egne tekster, opgaveformulering, læsehastighed og -forståelse gennem individuelle og fælles værker. Fokus rettes mod faglig skrivning og læsning, øget læsetempo, læseforståelse og bevare læselyst. Brug af computere og LST ses som en naturlig del af det skriftsproglige arbejde i skolen.

Løbende evaluering ved opgaver, faglige tests og 2 årlige læsetests: Tempo+forståelse. (se bilag 2)

Forældreopgaver for at understøtte børnenes læse- og skrive udvikling:

Fokus på det skriftsproglige i hverdagen; sørge for at barnet læser/læs sammen 20 min dagligt, snak om det læste og andet skolearbejde, opfordrer barnet til at skrive, støt den faglige læsning og de faglige termer. Fasthold gode vaner omkring daglig læsning og vær gode læse-rollemodeller for barnet. Fasthold gode vaner om læsning, evt. træning af faglige ting og overholdelse af deadline.

Hvis der ses tegn på brug for særlig indsats/vanskeligheder på det sproglige område:

Fra 3. klasse laves forskellige individuelle test (se Bilag 2) v/læsevejleder, som afdækning af barnets skrifts-sproglige kompetencer/vanskeligheder – herunder om der er tegn på dysleksi/ordblindhed. Ved tegn på dysleksi kan Den nationale ordblindetest laves fra 3. / 4. klasse. Ved tegn på/diagnosticeret dysleksi iværksættes; differentieret undervisning, målrettet ordblindetræning og brug af LST (se Bilag 2)

Forældre informeres om indsatsområder/vanskeligheder, så der i fællesskab er fokus på at understøtte barnets sproglige kompetencer. Understøttende sproglig undervisning iværksættes ved sproglige vanskeligheder:

- Tilpasset undervisning, så barnet oplever, at arbejde med tekster og opgaver på eget niveau
- Fx holddeling/ekstra lærer med støtte til læsning og opgavebearbejdning
- Fx holddeling/ekstra lærer med øget viden om og brug af LST – øget selvhjulenhed
- Fx forløb med særlig tilrettelagt (ordblinde)træning.
- Fx særlig tilrettelagt undervisning med læsevejleder med støtte eller særligt forløb.

Der laves aftale med forældrene om, hvilke ting der skal arbejdes med hjemme.

Der er løbende planlægning og evaluering af barnets udbytte af træning og sproglige udvikling.

⁶ Fælles Mål, Dansk, Kompetencemål. Læsning, Efter 4. klasse OG 6. klasse.

⁷ Fælles Mål, Dansk, Opmærksomhedspunkter, Læsning/Afkodning, Efter 4. klasse OG Tekstforståelse, Efter 6. klasse

⁸ Fælles Mål, Dansk, Kompetencemål, Fremstilling, Efter 4. klasse OG 6. klasse.

⁹ Fælles Mål, Dansk, Opmærksomhedspunkter, Fremstilling/Fremstilling, Efter 4. klasse.

Mål og aktiviteter på ældste trin (Æ1: 6.+7. klasse, Æ2: 8.+9. klasse)

Målet er, at børnene gennem ældste trin/udskoling skal opnå øget selvstændighed i tilegnelsen af viden og færdigheden inden for en bred vifte af skriftsproglige områder, med øget fokus på læsestrategier og –forståelse af mange tekstformer samt at kunne producere egne tekster svarende til Fælles Mål inden for eget udviklingsniveau:

Eleven kan styre og regulere sin læseproces og diskutere teksters betydning i deres kontekst.¹⁰

Eleven kan udtrykke sig forståeligt, klart og varieret i skrift, tale, lyd og billede i en form, der passer til genre og situation.¹¹

Eleven kan foretage basal korrektur på sprog, stavning, tegnsætning og layout.¹²

Arbejdet med læse- og skrivekompetencer foregår i mange fag, herunder dansk og projektarbejdet og kan prioriteres gennem særlig tilrettelagte undervisningsforløb, ved tildeling af ekstra lærere i det faglige og tværfaglige arbejde, øget brug af LST samt læsevejleder. Der arbejdes videre med alle sproglige kerneområder. Fokus rettes mod øget selvstændighed og konsolidering af læse- og skriveteknikker gennem anvendelse af forskellige læse- /skrivestrategier og et varieret udbud af genrer/teksttyper, fortsat øget læsehastighed og læseforståelse samt at fastholde læselysten. Øget brug af computere og LST til informationssøgning, læsning og skrivning.

Løbende evaluering ved opgaver, faglige tests og flere årlige stave/skrive- og læsetests: (se bilag 3)

Forældreopgaver for at understøtte børnenes skriftsproglige udvikling:

Fokus på at støtte barnets selvstændighed ift. fastholdelse af gode vaner omkring daglig læsning af skønlitteratur eller faglitteratur, snak med barnet om det læste, stil spørgsmål til andet skolearbejde, snak om brug af computeren og LST-værktøjer i skolearbejdet, træning af andre fagområder, projektarbejde og deadline.

Hvis der ses tegn på brug for særlig indsats/vanskeligheder på det sproglige område:

Hvis vi modtager nye børn, eller der er børn, som på dette tidspunkt i deres skoleliv begynder at vise tegn på vanskeligheder kan der laves forskellige individuelle test (se Bilag 2) v/læsevejleder, som afdækning af barnets skriftsproglige kompetencer/vanskeligheder – fx om der er tegn på dysleksi/ordblindhed. Ved tegn på dysleksi kan Den nationale ordblindedtest laves. Ved diagnosticeret dysleksi iværksættes; differentieret undervisning, ordblindedtræning og brug af LST (se uddybende i Bilag 2)

Forældre informeres om indsatsområder/vanskeligheder, så der i fællesskab er fokus på at understøtte barnets selvstændige arbejde med sproglige kompetencer. Understøttende sproglig undervisning iværksættes/foregår altid i alle fag ved sproglige vanskeligheder:

- Tilpasset undervisning, så barnet oplever, at arbejde med tekster og opgaver på eget niveau
- Fx ekstra lærer til selvstændighed omkring læsning og opgavebearbejdning
- Fx holddeling/ekstra lærer med øget viden om og brug af LST – øget selvhjulenhed
- Fx forløb med særlig tilrettelagt (ordblinde)træning
- Fx særlig tilrettelagt undervisning med læsevejleder med støtte eller særligt forløb.

Der laves aftale med forældrene om, hvilke ting der skal arbejdes med hjemme:

Der er løbende planlægning og evaluering af barnets udbytte af træning og sproglige udvikling.

¹⁰ Fælles Mål, Dansk, Kompetencemål. Læsning, Efter 9. klasse

¹¹ Fælles Mål, Dansk, Kompetencemål, Fremstilling, Efter 9. klasse.

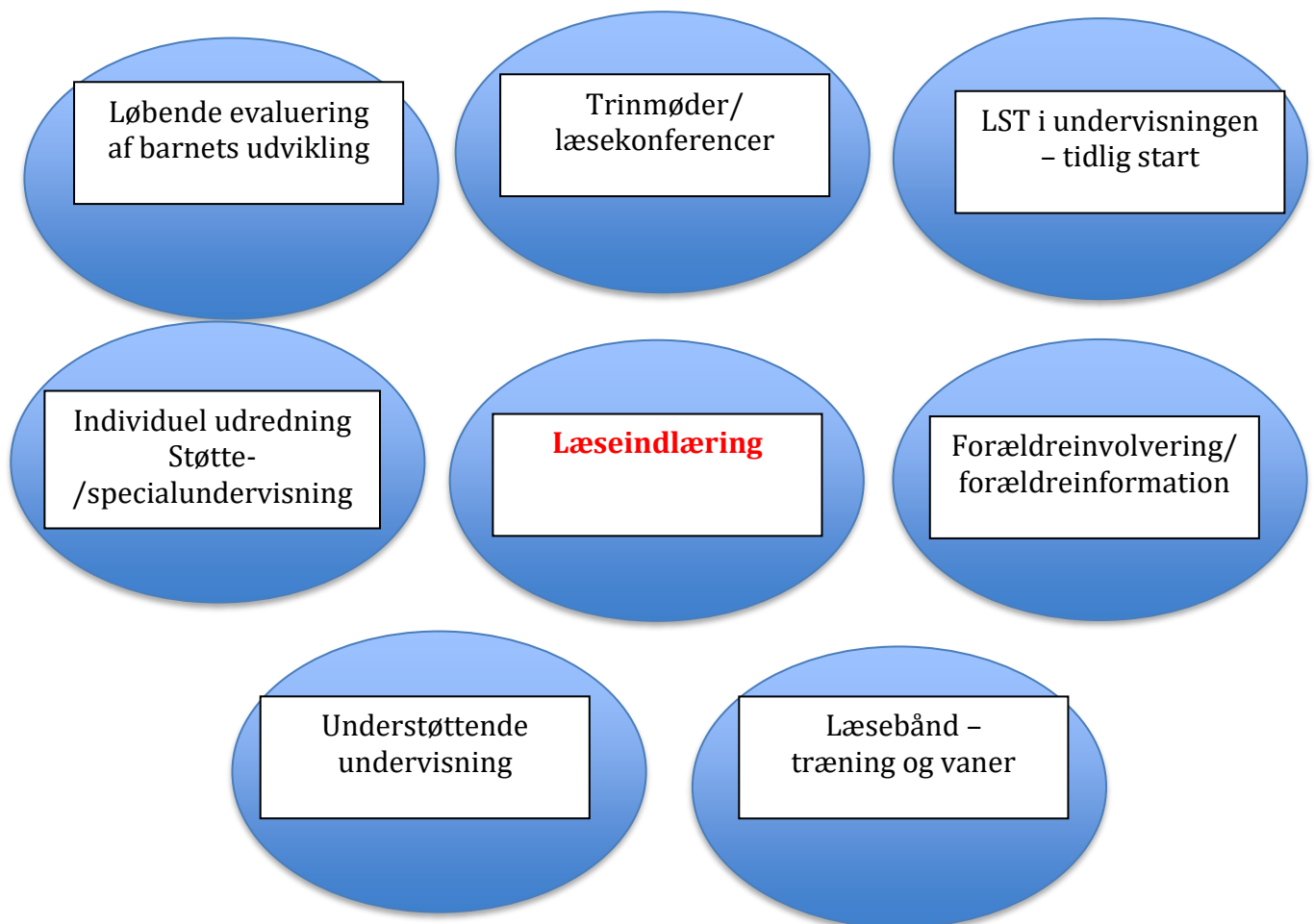
¹² Fælles Mål, Dansk, Opmærksomhedspunkter, Fremstilling/Korrektur, Efter 9. klasse.

4) Fokusområder

Et barns **læseindlæring** er en kompleks færdighed, og det er vigtigt at indtænke alle de ting og personer, som påvirker barnets sprog og skriftsproglige udvikling.

For at støtte bedst mulig op om denne udvikling har vi gennem skoleforløbet valgt at skabe mulighed for at inddrage ekstra ressourcer til **understøttende undervisningsaktiviteter** gennem deltagelse af ekstra lærere og vejledere. Undervisning i brug af **IT/LæseSkriveTeknologi i læse- og skriveundervisningen** starter på Yngste trin og udvikles gennem hele skoleforløbet. Der er installeret forskellige LST-programmer fx. CD-ord/Into Words på alle elevcomputere og Ipads. Det enkelte barns udvikling **evalueres løbende** gennem eget arbejde, forskellige evalueringer og samtaler. Der afholdes **trinmøder/læsekonferencer** flere gange årligt, hvor klasse-/faglærere, læsevejleder og evt. andre ressourcepersoner samarbejder tæt omkring de enkelte børns skriftsproglige udvikling. Med udgangspunkt i læseudviklingen kan der laves **individuel sproglig udredning** og henvises til **støtte-/specialundervisning**, hvor der i skoleårets 3 peiroder planlægges forløb, som har fokus på et afgrænset område, som trænes på skolen og hjemme. Der er desuden indført **Læsebånd** på skolen i perioden 43-48/50 på tværs af alle fag. Vi betragter gennem hele skoleforløbet forældrene som vigtige samarbejdspartnere i processen, og **forældreinvolvering/-information** gives gennem individuelle aftaler, samt løbende som inspiration og vejledning omkring læsning gennem fx forældremøder og individuelle møder og mails. Som nævnt ovenfor indgår der mange faktorer i undervisningen, som påvirke barnets læseudvikling:

Læseindlæring

Nedenstående læsemodel (*Linnea Ehri*) illustrerer og uddyber, at læsning en kompleks færdighed. For at børn kan udvikle gode læsekompetencer, er det nødvendigt at arbejde med de mundtlige, skriftlige og personlige områder. Læsning bygger bl.a. på viden om bogstaver, lyde, ord, tekster og sprog samt viden om verden og brug af hukommelse. Det er derfor nødvendigt, at læsning ses som et fælles projekt, hvor barn, forældre og skole har et fælles ansvar for at bidrage til udviklingen af barnets læsekompetence.

Nedenfor ses en model som søger at tydeliggøre de konkrete aktører, som støtter op om udviklingen af barnets læsekompetencer. Man kan se, hvem der direkte eller indirekte påvirker læseudviklingen.

Særligt fokus: Der skal i undervisningen tages særlig hensyn til de børn, som har dansk som andetsprog/som er flersproget. Der skal – uanset tidspunkt for skolestart - være særlig fokus på, at barnet tilegner sig de grundlæggende bogstav-/lydforbindelser, så de kommer godt i gang med afkodningen/læsningen. Der skal ligeledes arbejdes aktivt med tekst-/læseforståelse gennem viden om ords betydning og øget ordforrådstilegnelse samt mere grammatisk med ordenes form (bøjning og ordklasser) og sætningers syntaks.

Der kan med fordel laves aftaler med barnet og hjemmet om øget brug af dansk i tale, læsning af tekster fx aviser og lytte/se udsendelser fx nyhederne på ultra.

Understøttende undervisningsaktiviteter

Udvidet differentiering ses som en naturlig del af undervisningen på hele skolen. På alle klassetrin kan der inddrages forskellige former for aktiviteter, som kan være med til at understøtte de forskellige børns behov for variation og differentiering i den skriftsproglige udvikling. Med udgangspunkt i dansklærerens/faglærerens vurdering af det enkelte barns skriftsproglige niveau kan der desuden inddrages holddeling eller individuelle understøttende undervisningsaktiviteter i form af fx alternative materialer, lege og læsning, som fremmer læseudviklingen.

LST i læse- og skriveundervisningen

Udvikling af læse- og skrivefærdigheder er to processer, der støtter hinanden. Som et redskab i denne udvikling har vi valgt at skabe mulighed for inddragelse af IT i læse- og skriveundervisningen. Der er fx installeret forskellige programmer bl.a. CD-ord/Into Words på alle elevcomputere samt iPads. Alle børn på Yngste trin bliver introduceret til at anvende computer og LST, så det kan bruges som støtte allerede i den tidlige skrivning. Undervisning i brug af og viden om LST fortsætter gennem hele skolegangen og kan i hele skoleforløbet bruges i udviklingen af de videre skriveprocesser samt i sprogundervisningen. Programmerne bruges desuden som kompenserende LST til børn, der har skriftsproglige vanskeligheder. Formålet er, at de, efter instruktion og tilegnelse af viden om brug af forskellige funktioner fx oplæsning, diktering, ordbøger/ordforslag, kan blive mere selvhjulpne i den daglige undervisning. Programmerne kan downloades vha. Unilogin.

Trinmøder/Læsekonferencer – den løbende evaluering

Det enkelte barns udvikling følges nøje gennem hele skoleforløbet med udgangspunkt i deres eget arbejde, forskellige evalueringer, tests og samtaler. For at støtte bedst muligt op om den skriftsproglige udvikling foretages/beregnes tests og skriftsproglige udredninger som gennemgår på Trinmøder/Læsekonferencer. Her vurderes klasserne/klassen som helhed og de enkelte børns udbytte af undervisningen, deres resultat i evalueringer samt evt. deltagelse og udbytte af støtte/specialundervisning. Der laves aftaler og sættes nye mål for den kommende periode. Barn og forældre inddrages altid i evaluering og plan for kommende periode for at sikre en fælles indsats.

For uddybende info: www.bifrost.dk, *Bifrost, Bifrost, Organisering af undervisning og evaluering på Bifrost*

Læsebånd

Læsning indgår som en naturlig del af undervisningen og er noget, som foregår i alle klasser og i alle fag, både individuelt og fælles læsning af opgaver og tekster. Med afvikling af Læsebånd på hele skolen i fastlagte perioder, søger vi at danne bedre og stærkere læsere. Der vil i denne periode være fokus på begrebet stille-læsning. I de mindre klasser kombineres bl.a. med dialogisk/højtlesning. Bedre læsekompetencer er i alles interesse. Det er vigtigt at påpege, at Læsebånd IKKE er en erstatning, men derimod et supplement til den daglige frilæsning hjemme. Ud over det tilbagevendende Læsebånd afholdes temadag på Den store læsedag.

Støtte og differentieret undervisning – på baggrund af udredning

Det enkelte barn kan på baggrund af afvigelser i sin skriftsproglige udvikling henvises til forskellige former for individuel udredning og derefter muligvis støtte. Hvis et barn diagnosticeres med skriftsproglige vanskeligheder, herunder ordblindhed, vil der blive lavet en plan for indsats, herunder tildeling af computer, viden om LST og sproglig træning. Det er primært faglæreren, som i den løbende evaluering kan se afvigelse/tegn på sproglige vanskeligheder, så der laves individuelle sproglige udredninger af læsevejlederen. Herefter aftaler faglæreren med forældrene, at vi gennemfører et forløb i et specifikt område. Der tages kontakt til forældrene, som informeres om mål med forløbet, og hvordan vi ønsker, at forældrene støtter deres barn. Information foregår som udgangspunkt via forældreintra. Mål og fokus vil afhænge af barnets behov. Barnet kan sideløbende med klasseundervisningen få opgaver med hjem, så opgaverne passer til barnets behov og udvikling. Forældrene har således sammen med barnet ansvaret for træning hjemme. En faglærer/læsevejleder vil ugentligt være sammen med og følge op på, hvad barnet har lavet hjemme og fortsætte med at inspirere barnet til at forstå indsatsområdet gennem forskellige aktiviteter. Lærere og læsevejleder evaluerer løbende og ved afslutning af forløbet. Forældrene kan følge med i dette via barnets arbejdshæfter og slutevalueringen sendes via Forældreintra.

Forældreinvolvering / -information

Forældre ses som en naturlig og vigtig samarbejdspartner, rollemodel og ressource i forhold til børns læring og læseudvikling jf. Læseindlæring – se de to Læsemodellerne. I skolen undervises bl.a. direkte i redskaber til afkodnings- og læsestrategier, viden om læseteknikker og genrekendskab, men der er ingen tvivl om, at selve læsetræningen og dermed automatisering og udvikling af barnets læsning og læseforståelse skabes gennem den daglige læsetræning hjemme. Forældreansvar omkring skolearbejdet gælder gennem hele skoleforløbet. Der afholdes årlige udviklingssamtaler med forældre og barn, og vi søger desuden at have en tæt kontakt i hverdagen mellem forældre og lærere omkring barnets trivsel og udvikling – herunder læseudvikling. Forskellige former for forældreinformation gives løbende som inspiration og vejledning omkring læsning gennem fx oplysning på forældreintra om aktiviteter på biblioteket, henvisning til udarbejdede foldere om læsning fx Den vigtige læsestund, forældremøder om læsning eller andre emner fx viden om ordblindhed og brug af LST. (Se eksempler i bilag 3)

Hvis et barn modtager individuel skriftsproglig udredning og derefter ekstra støtte laves der altid individuelle aftaler med forældrene. Alle resultater og tiltag i skole og hjem registreres, der samarbejdes med forældrene og der laves løbende evaluering og nye planer.

Bilag 1 - Sproglig evaluering på yngste trin – skriftsproglig forudsætning, læsestart

Løbende observation og opgaver samt 2 årlige test med prøver fra *Læseevaluering på begyndertrinnet*, som laves som klasse-/gruppeprøver i starten af/første halvdel af skoleåret samt i slutningen/anden halvdel af skoleåret.

Der kan laves opfølgende holdtest i december og juni, med udvalgte børn, for at evaluere deres sproglige udvikling.

0. klasse: Alle bogstaver, Vokaler, Find billedet + Konsonanter, Forlyd og rimdel
1. klasse: Ordlæs, Orddiktat + Dinodiktat, Idas ord
2. klasse: Sætningslæs, Sætningsdiktat + sætningslæs, DVO (se tegn på dysleksi)

Der kan også anvendes test fra *Skriftsproglig udvikling*
Bogstavprøve 1 + 2, Ordlæseprøve 1 +2, Sætningslæseprøver

Der kan på yngste trin lix-læses i materialer, for at fastlægge de enkelte børns læseniveau.

Resultatet af klasse- og holdtest viser, om størstedelen klarer sig godt, om klassen som helhed har en god sproglig ballast og er en forholdsvis homogen gruppe, eller om en gruppe børn tilsyneladende har svagere sproglige forudsætninger.

Det samlede resultat af disse prøver sammenholdes med viden om børnene udvikling fra deres daglige arbejde og deltagelse.

Denne gruppe skal læreren være særlig opmærksom på og skabe sprogstimulerende aktiviteter, så disse børn ikke bliver hægtet af fra starten, samt evt. iværksætte særlig indsats og individuel afdækning.

Ved tegn på behov for særlig indsats på det sproglige område:

Individuelle test har til formål at give et mere detaljeret billede af mulige indsatsområder. Der laves en analyse, en konklusion og en plan for mulig indsats. På yngste trin kan bl.a. være individuelle re-test fra *Læseevaluering på begyndertrinnet* samt andre test:

<u>Læseevaluering på begyndertrinnet – uddybende prøver</u> (bl.a. bogstavbenævnelse, fonologisk analyse og subtraktion, oplæsning af rigtige og nonsensord)
<u>DVO – individuel retest af stavning af 25 nonsensord</u> (tjek af brug af lydprincip)
<u>DVO - uddybende prøver</u> (fonologisk analyse og subtraktion, oplæsning af rigtige og nonsensord)
Staveraketten (kortlægger stavefærdigheder med udgangspunkt i de fem staveudviklingstrin.)
<u>CHIPS</u> , som tester for brug af kognitiv strategi ved problemløsnings-opgaver. Individuelt
<u>Risikotest for ordblindhed</u> (tester risiko for at udvikle alvorlige afkodningsvanskeligheder, herunder ordblindhed.)

Bilag 2 - Sproglig evaluering på mellemtrinnet (MT) og på ældste trin (ÆT) - fokus på tempo og særligt på læseforståelse.

Løbende observation, opgaver og faglige tests samt 2 årlige læsetest, som laves som klasse-/gruppeprøver i starten af/første halvdel af skoleåret samt i slutningen/anden halvdel af skoleåret. Testene omhandler tempo og forståelse med niveauinddelte tekster og spørgsmål:

3. klasse: DVO + Ane på skøjter, lix 10, Bjerger af sne, lix 15 og Mio min mio, lix 20
4. klasse: Eva og Adam, lix 20 og Den kløvede mand, lix 23
5. klasse: Brødrene Løvehjerte, lix 24 og Djævelens lærling, lix 25
6. klasse: Slik, lix 27 og Nielsens knallert, lix 28
7. klasse: Skatteøen, lix 29 og Udenfor, lix 31
8. klasse: Harry Potter, lix 34 og Mord i mørket, lix 34
9. klasse: 747, lix 37 samt læseprøver fra FSA

Læseprøverne på ÆT (6.-9. klasse) kan udskiftes/suppleres med materialet webprøver Gyldendal. Der kan på MT lix-læses tekster for at fastlægge børnenes læseniveau. Der kan laves test fra *Skriftsproglig udvikling*: Ordlæseprøve 2, Sætningslæse- og tekstlæseprøver. Resultatet af klasseprøver viser, hvordan klassen som helhed klarer sig og om nogen viser tegn på sproglige udfordringer med afkodning, læseforståelse eller læsehastighed. Denne gruppe skal læreren være særlig opmærksom på samt evt. iværksætte særlig indsats og individuel afdækning. Det samlede resultat af disse prøver sammenholdes med viden om børnene udvikling fra deres daglige arbejde og deltagelse.

Ved tegn på behov for særlig indsats på det sproglige område:

Individuelle test har til formål at give et mere detaljeret billede af mulige indsatsområder. Der laves en analyse, en konklusion og en plan for mulig indsats. Der laves **individuel sproglig udredning**, som kan omfatte nedenstående test:

<u>Stillelæsning af tekst på niveau (tempo, ord/min) klassetest</u>
<u>Læseforståelse af tekst på niveau (hvad forstås af det læste) klassetest</u>
<u>Oplæsning af tekst på niveau (tempo, afkodningssikkerhed og -rigtighed) individuelt</u>
<u>Oplæsning af enkeltord (Elbros lister med rigtige ord og nonsensord på tid), test af evne til at afkode enkeltord og udnytte skriftens lydprincip. (Norm, se Elbros lister) individuelt</u>
<u>Fonologisk subtraktion (DVO-prøve:evne til at lydere og skabe nye ord i hovedet) individuelt</u>
<u>Stavning af 25 nonord (DVO (evne til at udnytte skriftens lydprincip) individuelt</u>
<u>Testbatteriet (sprog- og hukommelses-prøver) (scorer ift. norm) individuelt</u>
<u>CHIPS, som tester for brug af kognitiv strategi ved problemløsnings-opgaver. Individuelt</u>

Afhængig af den sproglige udrednings resultat – som vurderes af læsevejleder – kan der indstilles til Den nationale ordblindetest, læsekursus, anden sproglig træning mm.

Hvis barnet vurderes **Ordblind** i Den nationale ordblindetest – som laves hos staten – tilbydes mulighed for it-rygsæk: bærbar computer og læseskriveteknologi (LST), viden om og brug af LST samt ordblindetræning. Hvis barnets vurderes **Usikker fonologisk afkoder** i Den nationale ordblindetest tilbydes mulighed for læseskriveteknologi (LST), viden om og brug af LST samt læse-/sproglig træning.

Der laves både skriftlig og mundtlig tilbagemelding til barn og forældre sammen med faglærer og læsevejleder, hvor plan for hjælpemidler og målrettet træning gennemgås.

Bilag 3

Eksempler på forældreinformation om læsning

Den vigtige læsestund

Ny animationsfilm giver forældre 10 simple greb til at styrke deres børns læseglæde.

Se filmen: [Den vigtige Læsestund på Vimeo](#)

Læsning stimulerer din fantasi og kritiske sans. Læsning er med til at udvikle empati, og den skærper din koncentration, din evne til at fokusere, fordybe dig og tilegne dig viden. Med andre ord: Det er vigtigt at kunne læse. Og forudsætningen for at blive en god læser er at finde glæden ved at læse. De nyeste undersøgelser viser imidlertid, at børns læseglæde daler, jo ældre de bliver. Den viser dog også, at forældrene spiller en helt central rolle og er afgørende for, om børnene får lyst til at læse og knækker læsekoden.

”Det der – fra den tidlige barndom – er med til at styrke børns læselyst, læsevne og interesse for bøger og litteratur, er forældrenes højtlesning og samtaler om ’de gode historier’ med børnene, udtaler Martin Lundsgaard-Leth, kultur- og biblioteksleder i Ikast-Brande.”

Budskabet skal nå bredt ud

Herning Kommune har i samarbejde med 12 folkebiblioteker og kommuner stået bag udviklingen af animationsfilmen ”Den vigtige læsestund”, som ønsker at sætte fokus på forældrenes vigtige rolle, inspirere dem og informere om, hvor de kan hente hjælp og vejledning. Filmen er skabt i et bredt samarbejde med inddragelse af både biblioteksformidlere, læseeksperter og andre fagligheder fra skoleområdet i krydsfeltet mellem institution, skole og fritid.

Styrk dit barns læselyst med 10 simple greb

Animationsfilmen giver forældre til børn 10 greb til, hvordan læseglæden kan komme til at blomstre i hverdagen. Højtlesning for børn og gode snakke om litteraturen er blot nogle af de 10 greb, som filmen introducerer.

Se vedhæftet Handout om de 10 greb - kan med fordel printes ud.

”Som inspiration – og med en masse gode forslag – til hvordan børns læselyst kan sættes i værk, håber og ønsker jeg, at rigtig mange forældre vil benytte sig af de greb som animationsfilmen kommer omkring. Børns læseglæde begynder nemlig i hjemmet, udtaler Annette Mosegaard, udvalgsformand for Børne- Kultur- og Fritidsudvalget i Ikast-Brande Kommune.”

Samtidig har filmen det vigtige budskab, at forældre altid kan få hjælp til at finde lige præcis den litteratur, som deres barn har brug for ved at spørge i dagtilbuddet, på skolen eller på det lokale bibliotek.

Gode råd til forældrene

Vi ønsker at involvere forældrene endnu mere i børnenes læseudvikling... At udvise interesse for dit barns læsning er uanset alder og klasse en god investering i dit barns fremtid.

Tal med dit barn. Et godt talesprog, et stort ordforråd og viden om verden omkring os er vigtige forudsætninger for læsning og læseforståelse.

Hjælp dit barn. Gå på biblioteket sammen og lån bøger. Giv boggaver. Vis bøger. Støt dit barn i valg af bøger og i at komme i gang med læsningen. Spørg ind til, hvad de skal læse/læser; snak om titlen, handlingen, hvor foregår historien, personer, navne, svære ord og illustrationer. Større forforståelse fremmer forståelsen.

Læs med dit barn. Børn elsker at få læst højt, og det er med til at give dem et godt og varieret sprog. Læs sammen med dit barn, skiftevis eller bare lyt til barnet. Når barnet har automatiseret sin læsning og er blevet en selvstændig læser, er det stadig vigtigt at vise interesse; sæt jer ned, kig med, støt og igangsæt samt vis interesse undervejs og efter læsningen.

Stil krav. Stil krav til, at dit barn læser en vis læsemængde og/eller tid hver dag. Det er vigtigt for etablering af fremtidige læsevaner samt for automatisering af læsning (sikker afkodning + læsehastighed) læs 15-30 minutter dagligt – afhængig af alder. Fast sideantal kan også aftales.

Vær rollemodel. Forældre er barnets primære rollemodel, så din holdning til læsning smitter. Lad din egen læsning være synlig for dit barn (bøger, aviser, net-læsning osv.).

Under "Viden og værktøjer" findes litteraturlister, link til rapporter, film og netværk samt omtaler af forsknings- og udviklingsprojekter. Med andre ord: viden om læsning, skrivning og sprog. Til dagtilbud, hjem, skole og uddannelsessystem - i et pædagogisk og et didaktisk perspektiv.

Uddrag fra: <https://www.videnomlaesning.dk/>

Nationalt Videncenter
for Ordblindhed og andre
Læsevanskeligheder

<https://nvol.dk/>

Gå på det lokale bibliotek. De har SÅ mange bøger. I kan få hjælp til at låne bøger.

Se bibliotekets hjemmeside, <https://www.herningbib.dk/>, klik på **Børn og Unge**, hvor der bl.a. anbefales bøger pr. klassetrin. Se fx **eReolen Go**, som er e-bøger til børn, samt læserelaterede aktiviteter.

Gå på <https://frilaesning.dk/>, som er en online portal med masser af skønlitterære bøger og fagbøger til børn fra 0. - 6. klasse. Log ind med barnets Uni Login. Klik på **FORÆLDRE** i toppen af siden og læs bl.a. mere om både selve frilæsning.dk, oplæsningsstøtte, lixtal og læseniveau og - hvordan kan du hjælpe?

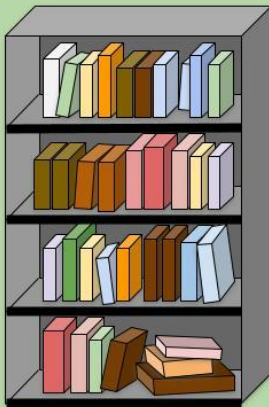
Gå på <https://fagbog.gyldendal.dk/>, som også er en onlineportal med masser af faglitteratur for børn fra 0.-10. klasse. Log ind med barnets Uni Login. Orienter jer på forsiden og prøv det.

Hvor meget vil du læse i 1. klasse?

Elev A

Læser 20 min. hver dag
= 7300 min/år
= 292.000 ord/år

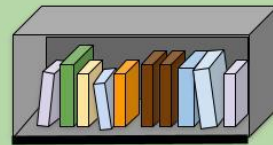
Elev B

Læser 20 min. 4 dag/uge
= 4160 min/år
= 166.400 ord/år

Elev C

Læser 20 min. 1 dag/uge
= 1040 min/år
= 41.600 ord/år

Tallene er beregnet ud fra, at en elev i 1. klasse, gennemsnitlig over hele skoleåret, læser ca. 40 ord/minut (eller 80 ord/minut i sidste halvdel af skoleåret).

I slutningen af 6. klasse vil eleverne have læst ca:

Elev A:
730 timer/30 døgn
5.402.000 ord

Elev B:
416 timer/17 døgn
3.078.400 ord

Elev C:
104 timer/ læst 4 døgn
769.600 ord

©Huskenøgler

Vi ved mht. læsning, at jo mere børn læser, jo bedre bliver de. Forskning siger, at læseudviklingen er delt op i niveauer – som en slags trappe. Børn skal læse en vis mængde på hvert niveau, mange ord, sætninger og sider, før hjernen er modnet til at læse på et højere niveau. Man kan læse på mælkekartonen, skilte, køreplaner, avisoverskrifter, undertekster, iPads, sms'er – ikke kun i bøger. Læsetrappen og -udviklingen fortsætter igennem hele skoleforløbet. Det stiller krav til mængden af børnenes læsning i både skole og hjemme.

Der gives følgende bud på at nå målet:

0.klasse, bogstavindlæring og skriftsproglig opmærksomhed, let-læsning hver dag

1. klasse, lydrette letlæsningsbøger, ca. lix 5

2. klasse, lidt mere krævende letlæsningsbøger, ca. lix 10

3.-5. klasse, også fagbøger, alle bøger på individuelle lix-niveauer, ca. lix 15-25

6.-9. klasse, varieret litteratur og genrer, alle bøger på individuelle lix-niveauer, ca. lix 25-40